

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika

Plečnikova odličja za leto 2016

Galerija DESSA / april / maj 2016

Arhitektura – disciplina, ki ji manjka discipline?

Založnik / Zavod DESSA / Sklad arhitekta Jožeta Plečnika

Uredniki / Andrej Hrausky, Miha Dešman, Marinka Škrilec Lukač

Fotografije / arhivi avtorjev

Lektura / Marjeta Vozlič

Oblikovanje / Žak Prinčič

Tisk / Collegium Graphicum

Ljubljana, 2016

Naklada 300 izvodov

»Disciplina kot pogoj svobode«¹ je naslov knjige, ki jo je napisala filozofinja Renata Salecl v poznih osemdesetih, in v kateri osnovno tezo izpelje iz Hegla, ki trdi, da je nujno disciplinirati um, da človek sploh lahko svobodno misli. Njegova ideja je bila, da se zato učimo matematiko, latinščino, in na ta način presežemo posredovanost, ki izhaja iz materinega jezika in nagonov. Skratka, disciplina je pogoj svobode. Saleclova v svojih tekstih in knjigi² govori tudi o tesnobah, z mislijo, da tesnobe na nek način omogočajo soočenje s problemi in ukrepanje, ki vodi k rešitvi. Skratka, kreativna sinteza nastaja v preseku med disciplino in tesnobo. Tako rekoč vsak kreativni akt se prične s tesnobo. Pesnik čuti tesnobo pred praznim listom, slikar pred platnom. Arhitekt prične z razmišljanjem in nato s skiciranjem. Tabula rasa oz. prazen list simbolizira tesnobo pred prvo črto. Arhitektura je intelektualna disciplina, ki potrebuje ustvarjalno tesnobo, sicer je izpraznjena, nima ustvarjalne moči. Manjka ji tisto »nekaj več«, kar je Platon pojmoval kot modrost, ki je že prirojena in jo je treba le zbuditi. Saj veste, ko lahko eksplicitno razložite, kar implicitno že veste.

Prazen list že implicitno vsebuje skico in skica idejo. V misleči roki govori Pallasma³ o povezavi med čuti in intelektom iz fenomenološkega stališča. Mene pa tu zanima radikalno moderno stališče. Moderni projekt, ki se ne začne z dadaizmom, pač pa že davno prej z racionalizmom razsvetljenstva, je utemeljen na zanikanju, izganjanju tesnobe. Kaj je beli list za modernega arhitekta, kakršen je po definiciji mladi Le Corbusier? Njegovi Carnets ilustrirajo njegovo željo po vedenju, po osebni rasti. Rečeno s Kusturico: »Svakog dana u svakom pogledu sve više napredujem!«⁴

Disciplina je definitivno modernističen koncept. Kot pogoj svobode implicira znanje, ki je posledica projekta učenja. Arhitekt zato, da bi bil svoboden, potrebuje osebno rast, znanje, latinščino, zgodovino, filozofijo. Šele znanje mu daje svobodo ustvarjalnega dialoga z zgodovino, predhodniki, teorijami...

Sodobna slovenska arhitektura je, če parafraziram Moritza Kunga⁵, malo moderna, malo pa ne. To pomeni, da je zmerno sodobna in torej tudi zmerno konservativna. Pomen arhitekture je, kot pravi Tschumi⁶, da je materializacija konceptov in idej. Konservativnost je za arhitekturo brez dvoma lep in smiseln koncept, ki ima specifičen spoznavni potencial. Navezuje se na tradicijo, avtonomijo, kontinuiteto in je vseč v glavnem starejšim generacijam (vključno z mano). Postavlja se vprašanje, kje so mlajše generacije? Prvi odgovor je, na delu v tujini. Kaj pa delajo? V glavnem hiperrealistične renderje in vizualizacije. Dobri so, ker obvladajo programe in imajo izostren estetski okus, recimo temu design načitanost. To se res nosi, a je na nek način mrtvo. Ni nobenega subverzivnega potenciala. Pa to ne velja le za nove generacije. Kot pred modernim projektom smo spet v situaciji, ko je arhitektura vaja v slogu. Čudovita vaja, a kljub temu v veliki meri prazna. Generacije so, rečeno s Pankrti, lepe in prazne in prav takšna je tudi arhitektura. Vsaka čast izjemam, ki pa seveda le potrjujejo diagnozo.

¹ Renata Salecl, *Disciplina kot pogoj svobode*, ŠOU, 1991

² Renata Salecl, *O tesnobi*, Sophia, 2007

³ Juhani Pallasma, *Misleča roka*, Studia humanitatis, 2012

⁴ Emir Kusturica, *Sječaš li se Dolly Bell?*, Sutjeska film, 1981

⁵ Moritz Kung et al., *Fear and Space*, NAI Publishers, 2005

⁶ Bernard Tschumi, *Event-Cities 3: Concept vs. Context vs. Content*, MIT Press, 2005

Govor ministrice za kulturo mag. Julijane Bizjak Mlakar na podelitvi Plečnikovih odličij za leto 2015,

v dvorani SNG Opera in balet Ljubljana, 20. aprila 2015:

Če izključimo tesnobo, dobimo izpraznjeno lupino, ni dvoma. Še huje je, če izključimo eksperiment, inovacijo, tisto subverzivno dimenzijo, ki jo ima nepopisan (neporisan) list in tudi mladost. No, ob tesnobi je najbrž pogoj za arhitekturo še kakšno drugo čustvo, na primer empatija. Ki meri na humanizem in dostojanstvo poklica. Arhitekti bi se morali bolj postaviti za svojo stroko in dokazovati, da je naše delo plod intelektualnega in poetičnega premisleka. Ves čas imamo pred nosom potencial, ki ga ne znamo izkoristili, morda iz strahu, da bi ostali v njegovi senci, obenem pa ne premoremo dovolj ponižnosti, da bi se vprašali, kaj nam je zares pomembno. Če se ukvarjamo z arhitekturo na način, kjer jo zgolj vpnemo v stare, okostenele strukture, ne bo zaživila. Prav tako ne, če si ne upamo sanjati, da zažari sveža in nekonvencionalna, da se, odprta za eksperiment, igra z nepričakovanimi koncepti, novimi tehnologijami in oblikami. Disciplina pri učenju in delu nam pomaga, da tesnobo izpeljemo v kreativni akt arhitekture, ki se nato mora osvoboditi in ustvarjalno kršiti disciplino, se upreti običajnemu, biti izvirna.

Miha Dešman

Spoštovani gospod župan Mestne občine Ljubljana, spoštovani člani in donatorji Sklada arhitekta Jožeta Plečnika, člani Društva arhitektov Ljubljana, predstavniki Ministrstva za okolje in prostor in drugi ljubitelji slovenske arhitekture.

V veselje mi je, da vas lahko nagovorim na današnji poseben dan podelitve Plečnikovih odličij, ki ga od leta 2007 dalje imenujemo »Praznik arhitekture«.

Plečnikovo nagrado se podeljuje od leta 1973, in sicer za najkakovostnejšo arhitekturno realizacijo slovenskega avtorja. Tedaj je bil ob 100. obletnici rojstva velikega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika za namen vsakoletne podelitve Plečnikovih odličij ustanovljen Sklad arhitekta Jožeta Plečnika, ki deluje v okviru Društva arhitektov Ljubljane. Odličja skupaj podeljujejo arhitekturna stroka, Mestna občina Ljubljana in Republika Slovenija.

Plečnikova odličja (to so Plečnikova nagrada, Plečnikova medalja, študentsko priznanje in priznanje za izvajalski dosežek) so najvišja javna strokovna priznanja slovenskim avtorjem za vrhunske stvaritve, nastale v zadnjih petih letih v Sloveniji ali v tujini na področju arhitekture, urbanizma, krajinske arhitekture ali notranje opreme. Plečnikovo medaljo se podeli za aktualno realizacijo ali pomembno delo s področja arhitekturne teorije, kritike in strokovne publicistike ali za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture oziroma uveljavljanju arhitekture.

Odličja so spodbuda za izboljšanje kakovosti grajenega prostora v Sloveniji in za strokovno ustvarjanje na področju arhitekture in urbanizma. Priznanja usmerjajo pozornost najširše javnosti na ključne dosežke tega pomembnega dela naše ustvarjalnosti. S tem prispevajo k uveljavljanju pomena naše nacionalne kulturne identitete in k dvigu vrednot prostorske kulture, oblikovanja naselij, krajine in posameznih zgrajenih objektov. Posebno težo ji daje Plečnikova arhitekturna dediščina, ki obstaja v Ljubljani in v drugih slovenskih krajih, kot pomemben element prepoznavnosti in kulturne istovetnosti slovenske arhitekture.

Ministrstvo za kulturo se zaveda, da se sodobno pojmovanje kulture gradnje ne omejuje le na dobro arhitekturo v klasičnem smislu, ki jo določajo uporabnost, trdnost in lepota, temveč jo določajo tudi odgovorno in ustvarjalno ravnanje s socialnimi in okoljskimi izzivi ter na tej osnovi zasnovano kvalitetno okolje. Ob tem, ko se ukvarjamo s prihodnostjo, ne smemo pozabiti na našo kulturno dediščino, ki jo moramo v največji meri ohranjati in vključevati v sodobno življenje.

S promocijo slovenske arhitekture lahko pripomoremo ne le k izvozu slovenskega arhitekturnega in inženirskega znanja, temveč tudi k izvozu izdelkov naše industrije in storitev. Za to so potrebna med drugim visoka poklicna merila, ki omogočajo uveljavljanje javnega interesa v prostoru, mednarodna uspešnost in primerljivost s ciljem spodbujanja zaposlovanja in rasti. Moramo si prizadevati tudi za zaposlovanje

KONČNO POROČILO ŽIRIJE ZA PODELITEV ZA PLEČNIKOVIH ODLIČIJ 2016

Obrazložitev odločitev žirije

in samozaposlovanje mladih in izobraženih za uspešno delovanje v globalnem okolju. Trenutno znanja in ustvarjalnosti mladih arhitektov, ki so sposobni kreativnih pristopov in razmišljanj, ne znamo najbolje izkoristiti.

Slovenija je v svetu že danes prepoznavna po kakovostni arhitekturi, ob tem pa se zavedamo, da so zato zaslužni predvsem posamezniki, ki so si upali preseči meje in se spustiti v konkurenco z velikimi. Za to smo jim še posebej hvaležni, saj mednarodna uveljavljenost slovenske arhitekture pomaga graditi pozitivno podobo Slovenije kot sodobne in razvite družbe. K promociji slovenske arhitekture pripomore tudi Sklad arhitekta Jožeta Plečnika, ki od leta 2007 dalje vsako leto izda zbornik »Plečnikova odličja« z objavo nagrajenih del in nominacij s poročilom in obrazložitvami strokovne žirije.

Na Ministrstvu za kulturo smo veseli, da ima Mestna občina Ljubljana skupaj z županom izjemno pozitiven odnos do te zvrsti kulture in umetnosti. Tudi letos bo župan zvečer v Stanovski dvorani Ljubljanskega gradu pripravil tradicionalni večer arhitektov – srečanje z dobitniki Plečnikovih odličij za leto 2015, njihovimi sodelavci in člani Sklada arhitekta Jožeta Plečnika. Na ministrstvu smo prepričani, da so dobro uporabljena tudi naša sredstva, vložena v to zvrst kulture in umetnosti.

Spoštovani, dovolite mi, da ob tej svečani priložnosti iskreno čestitam prejemnikom letošnjih odličij. Prav tako se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste omogočili njihovo slavnostno podelitev.

Letos je na razpis za Plečnikovo nagrado prispelo kar 47 predlogov, kar izkazuje živahnost dogajanja v arhitekturni stroki v Sloveniji, čeprav so žal časi intenzivne gradnje že daleč za nami.

Žirija se je na prvi seji v popolni sestavi sestala 1. marca, ko se je seznanila z obsegom dela in statutom ter določila, da bo na naslednji seji izbrala okoli 10 predlogov, ki si jih bo ogledala na terenu. Žirija je na prvi seji poenotila kriterije ocenjevanja. Do naslednje seje, ki je bila 8. marca, si je vsak član žirije posamezno ogledal in proučil prispele predloge, podal kratko mnenje za vsakega od njih in glasoval o izboru. Tako je od vseh prispelih predlogov žirija izbrala 9 projektov, ki si jih je nato detajlno ogledala na terenu 11., 12. in 13. marca. Pri ogledih na terenu so vsi člani žirije podali svoje poglede in jih komentirali. Po zadnjem ogledu je žirija soglasno izbrala dobitnike odličij.

Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem predstavnikom naročnikov, ki so nam prijazno odprli vrata svojih zgradb ter nam z entuziazmom razložili njihovo uporabo.

Pri dilemi, ali nagraditi ali ne nedokončan objekt, je žirija ocenila, da je cerkev Don Boska v Mariboru, kljub izredno dolgi in težavni gradnji, težko oceniti kot dovolj dokončan objekt. Avtorjem predlagamo, da s prostorsko, sicer izredno dovršeno, arhitekturno zasnovo cerkve znova kandidirajo, ko bo gradnja praktično dokončana, čeprav dandanes pri nekaterih javnih zgradbah gradnje potekajo zelo počasi.

Pri ogledih smo se prepričali, da je kakovost izvedb pri javnih objektih še vedno prevečkrat odvisna od skorajda volonterskega napora arhitektov pri projektantskem nadzoru, ko se morajo z veliko mero težav spopadati s slabšimi podizvajalci, izbranimi na osnovi prevladujočih cenovnih ponudb. Kljub temu je videti, da se v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami gradijo sorazmerno dobri javni objekti in se uveljavljajo dobre arhitekturne, urbane ter krajinske ureditve. Težimo k doseganju najvišjih svetovnih standardov pri uporabi kakovostnih materialov ob energijski varčnosti in trajnosti.

Med prispelimi predlogi je tudi vrsta zelo majhnih projektov, zato se je žirija soglasno odločila, da so za Plečnikovo nagrado primerni objekti in ureditve z določeno stopnjo kompleksnosti, ki zaobjame več nivojev arhitekturnega oblikovanja.

Žirija je prav tako pregledala predloge, ki niso prišli v elektronski obliki. Tu gre predvsem za predloge, ki so kandidirali za Plečnikovo medaljo za prispevek k bogatitvi arhitekturne kulture. Teh je bilo sedem, žirija se je soglasno odločila za podelitev medalje.

Prav tako je prispelo kar 16 predlogov za podelitev študentskega priznanja, večinoma magistrskih – diplomskih nalog in tudi kar nekaj skupinskih projektov delavnic, nekaterih izjemno obsežnih in strokovno pripravljenih.

Žirija soglasno predlaga naslednja Plečnikova odličja za leto 2016:

Plečnikova nagrada

Nordijski center Planica
arhitektura športnih objektov:

avtorji: Matej Blenkuš
Miloš Florijančič
Klemen Kobal

arhitektura osrednjega objekta za smučarske teke
ter servisnih in ogrevalnih objektov:

avtorja: Aleš Vodopivec
Marko Smrekar

krajinska arhitektura in zunanje ureditve:

avtorja: Ana Kučan
Luka Javornik

Dve Plečnikovi medalji za aktualno realizacijo

Obnova Plečnikove hiše

avtorji: Maruša Zorec
Maša Živec
Matjaž Bolčina

Stanovanjski objekt Prule

avtorji: Matija Bevk
Vasa J. Perović
Tadej Glažar
Blaž Goričan

Plečnikova medalja za prispevek s področja strokovne publicistike

Arhitektura 19. stoletja na Slovenskem

avtorja: Igor Sapač
Franci Lazarini

Študentsko Plečnikovo priznanje

En sam velik, svetel, uporaben prostor
Brezkoridorne šole Emila Navinška_razstava in
pilotna raziskava na primeru 14 šol v Ljubljani

študenti: Eva Eržen, Sara Hafner, Matic Jontez,
Darja Josić, Tadej Kavčič, Tadej Urh,
Helena Vozlič

mentor: doc. Mitja Zorc

Tri nominacije za Plečnikovo medaljo

Prenova Minoritske cerkve v Mariboru

avtorji: Jurij Kobe
Tanja Pavlin
Urša Podlipnik
Maja Kovačič
Peter Plantan

Breg in Novi trg

avtorja: Vesna Vozlič Košir
Matej Vozlič

Drevesna opazovalnica v Mestnem gozdu Celje

avtorja: Aleksander S. Ostan
Nataša Pavlin

Na seji skupščine Plečnikovega sklada, 24. marca
2016, je skupščina sprejela predlog odličij, ki ga je
pripravila žirija.

Člani žirije:

Boris Bežan - predsednik
Andreja Jug
Borut Simič
Luka Skansi
Dušan Stupar

Utemeljitev predlogov za Plečnikova odličja

avtorji: MATEJ BLENKUŠ, MILOŠ FLORIJAČIČ, KLEMEN KOBAL, arhitektura športnih objektov
ALEŠ VODOPIVEC, MARKO SMREKAR, arhitektura osrednjega objekta za smučarske teke ter servisnih in ogrevalnih objektov
ANA KUČAN, LUKA JAVORNIK, krajinska arhitektura zunanje ureditve

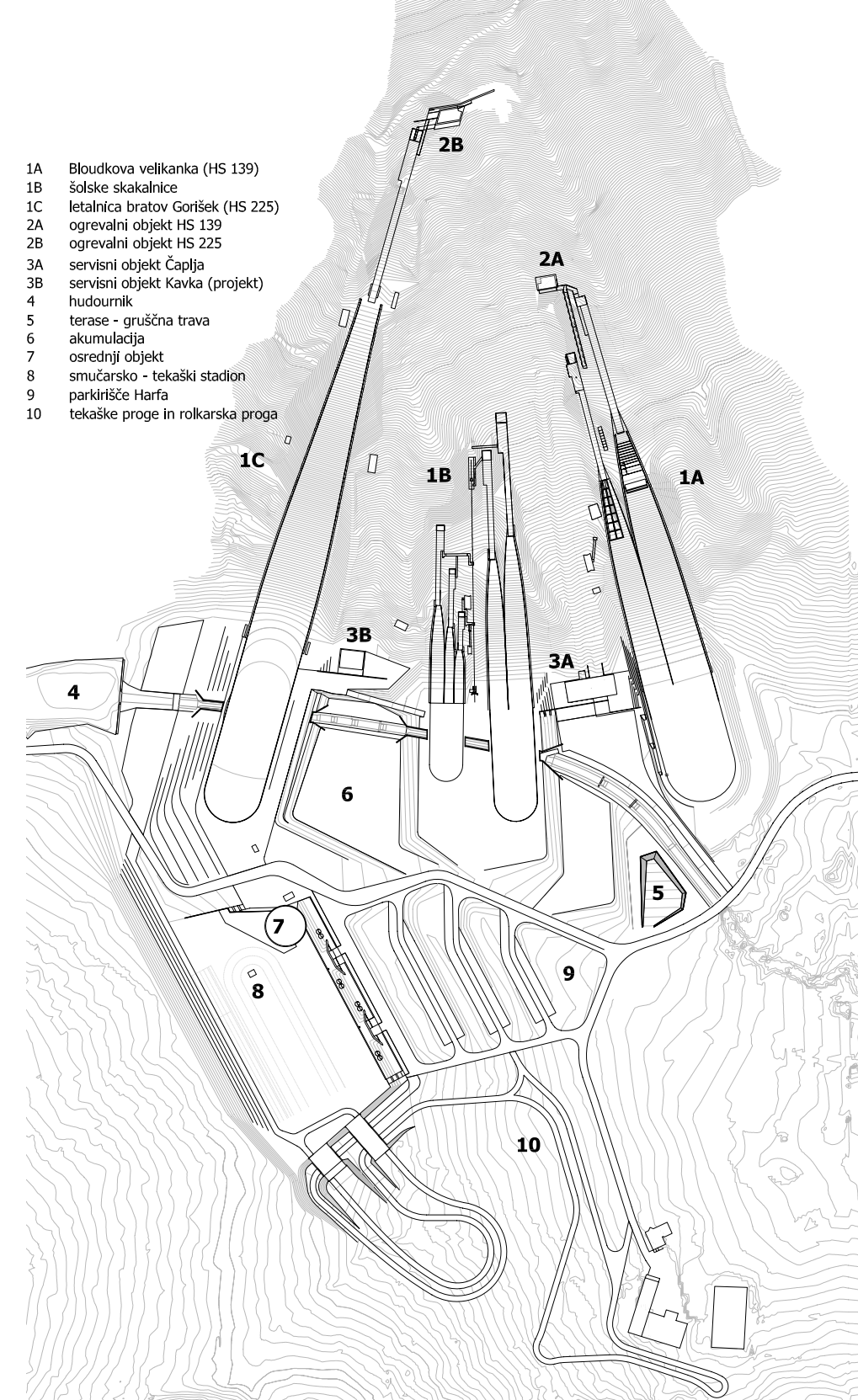

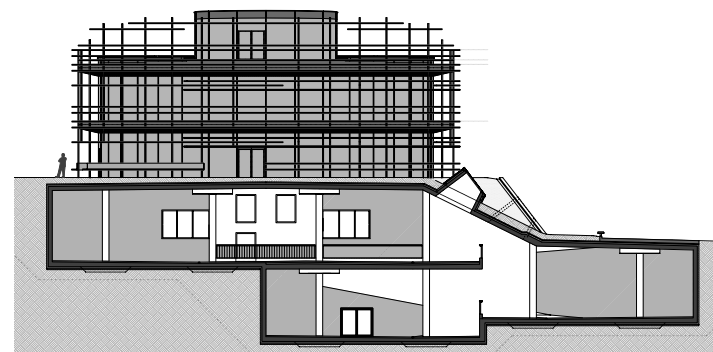
Planica se je v slovenski zavesti povzpela na simbolno raven, ne le skozi šport, temveč tudi skozi krajinski odtis, ki jo kaže v povsem novi, sodobni luči. S prenovo obstoječega Centra za smučarske skoke ter novim tekaškim centrom je Nordijski center Planica (NCP) edinstven kompleks, katerega vsebinska in tehnološka zasnova je dosežek svetovnih razsežnosti. Z ureditvijo tehnično in konstrukcijsko dovršenih športnih naprav ter večplastno programsko zasnovo omogoča organizacijo mednarodnih tekmovanj najvišje ravni v smučarskih skokih, poletih, tekih na smučeh in nordijski kombinaciji. Gre za prireditve z množico obiskovalcev, obsežno infrastrukturo in zahtevno logistiko.

Večplastnost ureditve omogoča organizacijo logistično zahtevnih prireditev, vendar je enaka pozornost namenjena celoletnemu delovanju centra za treninge in rekreacijo in s tem tudi njegovi vsakodnevni podobi. Večnamenske površine in prekrivajoče se rabe omogočajo raznolike aktivnosti skozi vse leto.

Avtorjem je uspelo tehnične in organizacijske zahteve velikega športnega objekta združiti v prepoznavno celostno ureditev območja, ki izvira iz odnosa med programsko, konstrukcijsko in tehnološko dovršeno, a hkrati spoštljivo, intervencijo v iz-

- 1A Bloudkova velikanka (HS 139)
- 1B šolske skalalnice
- 1C letalnica bratov Gorišek (HS 225)
- 2A ogrevalni objekt HS 139
- 2B ogrevalni objekt HS 225
- 3A servisni objekt Čaplja
- 3B servisni objekt Kavka (projekt)
- 4 hudournik
- 5 terase - gručna trava
- 6 akumulacija
- 7 osrednji objekt
- 8 smučarsko - tekaški stadion
- 9 parkirišče Harfa
- 10 tekaške proge in rolkarska proga

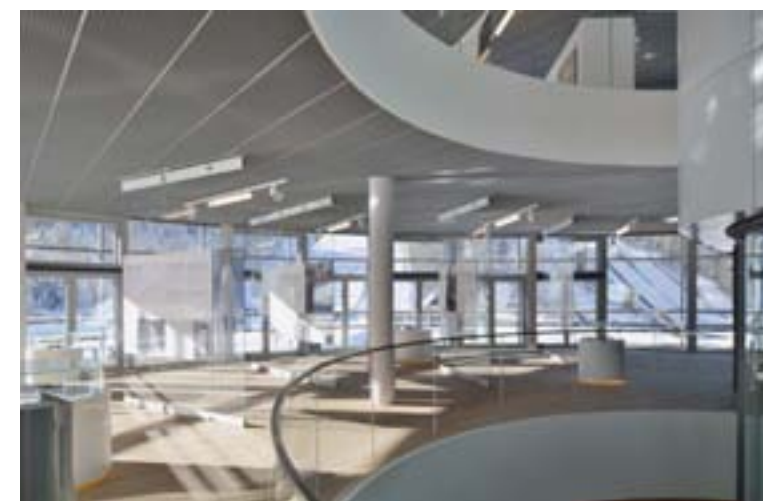

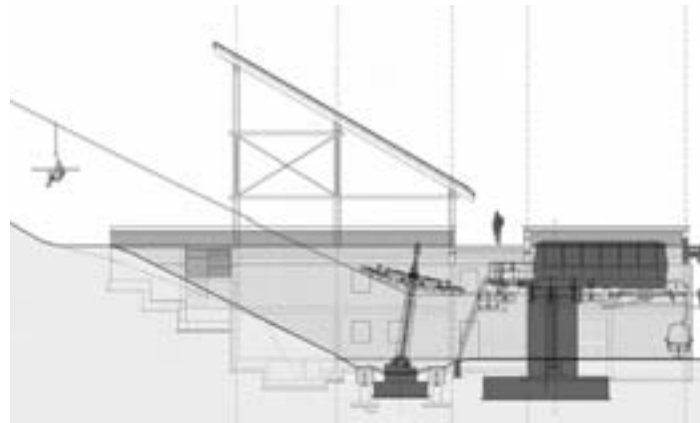
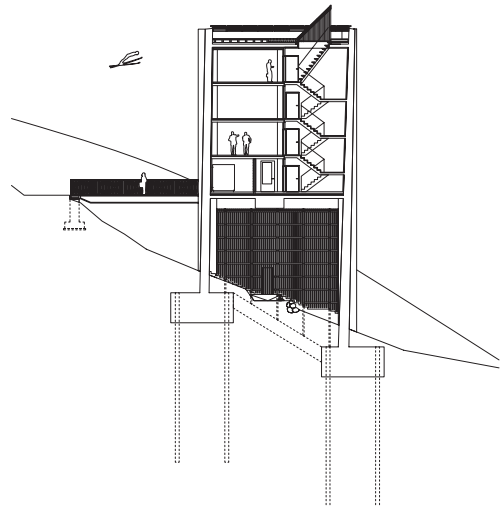
jemno visokogorsko krajino. Natančno oblikovanje reliefa, sistematična selekcija in redukcija materialov, jasne poteze in čiste geometrijske oblike so v sozvočju z monumentalnimi gorskimi silhuetami in spektakularno dolino na robu Triglavskega narodnega parka.

Temu odnosu je podrejena umestitev objektov in športnih naprav, kar se odraža tako v pahljačasti zasnovi centra za smučarske skoke, v odnosu objektov do narave, ki jih obdaja, kot v celotni organizaciji prostora. Vsi objekti so umeščeni na robove, tako da ne ovirajo dolgih pogledov z dna doline. V odnosu do ostro zarisane gorskega okvirja izstopata geometrizirana topografija in videz urejene infrastrukture, likovno podobo doline pa izrisujejo nova struga hudournika, strukturiranost gozdnega roba in stopnjevanje dolinskega dna.

Projekt že izdelano simbolno podobo Planice izčisti na vseh ravneh uporabe, oblike in orientacije z zadržanim, logistično smiselnim oblikovanjem.

Zaradi celovite programske in logistične zasnove, tehnično in konstrukcijsko dovršenih športnih naprav ter izvirne večplastne krajinske ureditve, prejme Nordijski center Planica Plečnikovo nagrado za leto 2016.

Plečnikova medalja 2016 za aktualno realizacijo
Obnova Plečnikove hiše

avtorji: MARUŠA ZOREC, MAŠA ŽIVEC, MATJAŽ BOLČINA

Primer prenove Plečnikove hiše kaže na dobro zasnovano in izvedeno arhitekturno idejo, ki subtilno posega v edinstveni prostor zgodovinskega spomina na arhitekta Jožeta Plečnika. Plečnik je večji del svojega ustvarjalnega obdobja preživel v tujini, svoje zatočišče pa si je vendarle ustvaril doma, na Trnovem v Ljubljani. Kot skromen človek je oblikoval intimni prostor varnosti in kreativnosti, prostor, ki mu v ideji sledijo tudi avtorji prenove. S premišljenim in zadržanim vsebinskim programom ter arhitekturnim posegom na spoštljiv način vstopijo v notranji svet našega velikega ustvarjalca, asketa in raziskovalca.

Projekt uspešno oblikuje kompleks sodobnega muzeja, ki izpostavlja Plečnikov dom v avtentični obliki in nova prostora ob Karunovi ulici. Avtorji so morali pri tem upoštevati natančen konservatorski načrt, zato se posegi v posamezne dele kompleksa razlikujejo, hkrati pa se skladno povezujejo v novo funkcionalno celoto. Gre za uravnoteženo prepletanje novega prostorskega dogajanja, ki ne zanemara konservatorskih omejitev, temveč jih smiselno vključi v inovativni in dobro premišljeni temeljni avtorski načrt sodobne prenove.

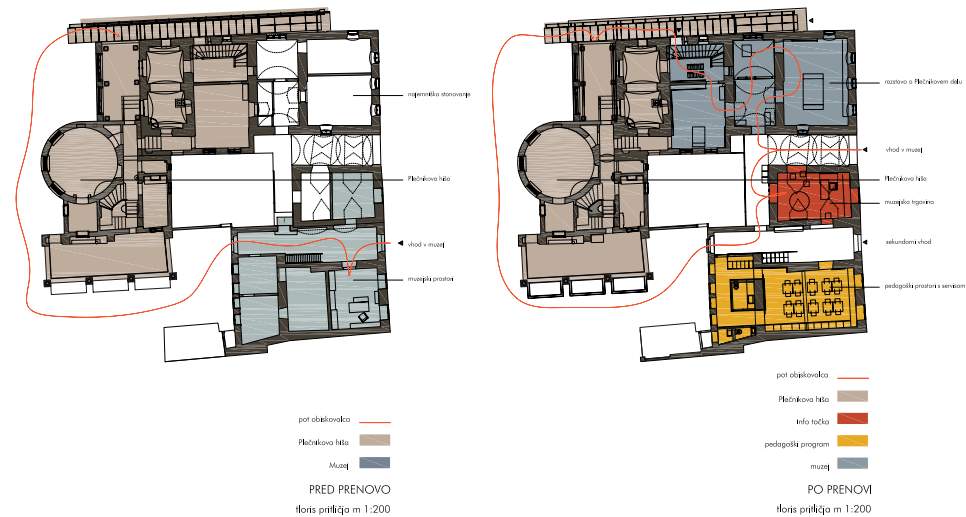
Celovitejše spremembe in s tem največje posege predstavljajo spremembe objektov na Karunovi ulici, ki so zasnovani kot vstopni del muzeja. Tukaj avtorji prenove z natančno analizo prostorov ustvarjajo novo, jasno organizacijo, ki postavlja v središče muzejsko trgovino. Ustvarjena pot, ki poteka mimo trgovine in se odpira v atrij, povezuje muzejski del na severni strani in pedagoške prostore na južni strani ter obiskovalcu omogoča prijeten ambientalni sprehod. V muzejskem delu je postavljena razstava bogatega Plečnikovega opusa, ki je razdeljena na štiri tematske sklope in predstavlja njegovo delo in vpogled v njegovo osebno življenje.

Izpostaviti je treba pozoren odnos arhitektov do ustvarjanja novih ambientov, ki se kaže v tankočutnem oblikovanju detajlov (oblikovanje vrat), domiselnem posegu v strešno konstrukcijo s pridobitvijo prosojnega napušča, ki tako zagotavlja vir naravne svetlobe in nevsiljivo, preprosto opremo v posameznih prostorih. Kakovost projekta se kaže tudi v ustvarjanju skladnosti materialov (npr. tlak skupnih prostorov je enoten in s tem povezuje celoten prostor), v smiselnem dodajanju steklenih in lesenih elementov ter v spretnem umeščanju nove tehnologije.

Prenova Plečnikove hiše predstavlja pomemben prispevek v slovenski arhitekturi in kulturi na splošno, saj ohranja spoštljiv odnos do Plečnikovega dela in življenja ter ga z razširjeno in obogateno muzejsko dejavnostjo odpira širši javnosti. Sodobni arhitekturni poseg tako hkrati krepi Plečnikov značaj

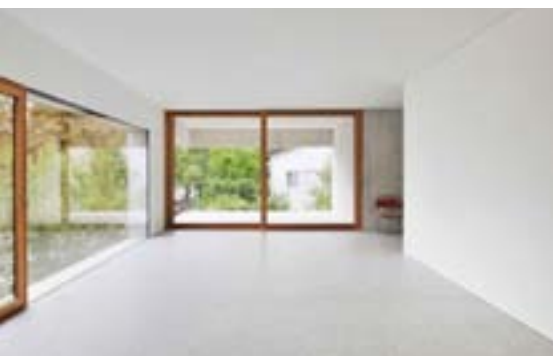
in ustvarja novo prostorsko vrednost. Poudarjanje Plečnikovih vrednot je vidno v jasni tlorisni zastavitvi, izjemnem posvečanju detajlu, izbiri materialov in ohranjanju prvotnih elementov (opečno kamnita stena v vhodni veži). Hkrati pa so avtorji predvsem v ideji odpiranja prostora v nadstropju s premišljeno prostorsko razsvetlitvijo in umestitvijo novih okenskih odprtih dodali celoti sodobno potezo. Posebno kvaliteto predstavlja tudi atrij, ki vpeljuje novo kulturno-družbeno podlago za raznoliko muzejsko dogajanje.

Celoten arhitekturni poseg ustvarja izjemen muzejski prostor, ki v arhitekturnih detajlih odstira poklon tradiciji in njeni razsežnosti. Sodobno obnovljen prostor predstavlja tudi funkcionalnejše in stimulatивnejše okolje namenjeno kakovostnejši kulturni in arhitekturni izkušnji obiskovalcev ter zaposlenih.

Plečnikova medalja 2016 za aktualno realizacijo
Stanovanjski objekt Prule

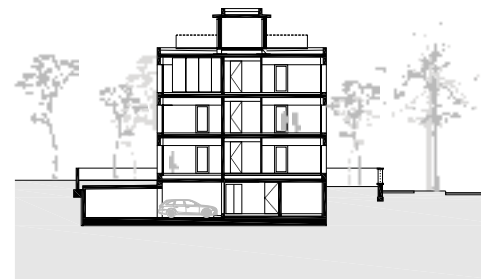
avtorji: MATIJA BEVK, VASA J. PEROVIĆ, TADEJ GLAŽAR, BLAŽ GORIČAN

Stanovanjska zgradba na Prulah predstavlja originalni primer sodobne interpretacije tipologije urbane vile. Objekt stoji na reguliranem pravokotnem terenu ob Ljubljani, na mestu trinadstropne vile enakih dimenzij, ki je bila porušena do temeljev.

Zgradba nove hiše govori o seriji dokaj preciznih asociacij, ki jih arhitekti ustvarjajo po arhitekturni tradiciji Ljubljane. Močne in gladke betonske površine, ki določajo videz celotnega volumna, so rezultat pozornega in detajlnega projekta, ki se je zgledoval, bolj po materialni kot oblikovni plati, po Plečnikovi ureditvi bregov in mostov Ljubljane, po sosednji vili Grivec (1934) arhitekta Franceta Tomažiča (s svojo ravno streho in betonskim skeletom), kot tudi po sivem kamnu, prisotnem na obnovljeni ograji okrog terena (reminiscenca prejšnjega objekta).

Hiša je razdeljena na pet nivojev: v prvem je en velik kletni prostor z garažami in servisnimi prostori, sledijo trije nivoji s praktično identičnimi stanovanji (180 m²), v zadnjem nivoju pa sta galerija in terasa, usmerjeni proti reki. Notranja distribucija je dokaj enostavna in je definirana z zelo jasnim konstrukcijskim rastrom, ki je jasno berljiv tudi od zunaj. Dve vertikali (betonski škatli) sta na centralni vzdolžni osi in vsebujeta stopnice in dvigalo – med njimi, v vsakem stanovanju, so sanitarni prostori. Ta centralni segment deli stanovanja na nočni (proti vrtu) in dnevni del (proti reki), oba dela sta brez podpornih vertikalnih elementov. Tako da dnevni del vsakega stanovanja postane en velik »piano nobile« usmerjen proti Plečnikovim bregovom Ljubljane; nočni del je prepuščen fleksibilni organizaciji zasebnih prostorov po potrebi stanovalcev. Vsi štirje koti so odprti proti urbanemu pejzažu in večina vertikalnih površin je zastekljena, kar ponuja od znotraj en kontinuirani pogled in občutek biva-

nja v steklenem paviljonu. V tem detajlu projektanti poudarjajo figurativni značaj konstrukcijskih elementov: okna so dobesedno vtopljen v hišo, nahajajo se na robu notranje stene z izolacijo. To ustvarja jaseen kontrast med nosilnimi in nenosilnimi elementi, in zaradi vdolbenih oken in teras na zahodnem kotu hiše, nekaj sugestivno tridimenzionalni učinek.

Enostavnost, jasnost v dispoziciji arhitekturnih elementov in rigidna distribucija zagotovo niso posledice nekega poenostavljenega projektne postopka ali neke prazne stilizacije, temveč so odgovori na vrsto jasnih konceptualnih načel v gradnji in v ureditvi arhitekturnih prostorov.

Plečnikova medalja 2016 za prispevek s področja strokovne publicistike
Arhitektura 19. stoletja na Slovenskem

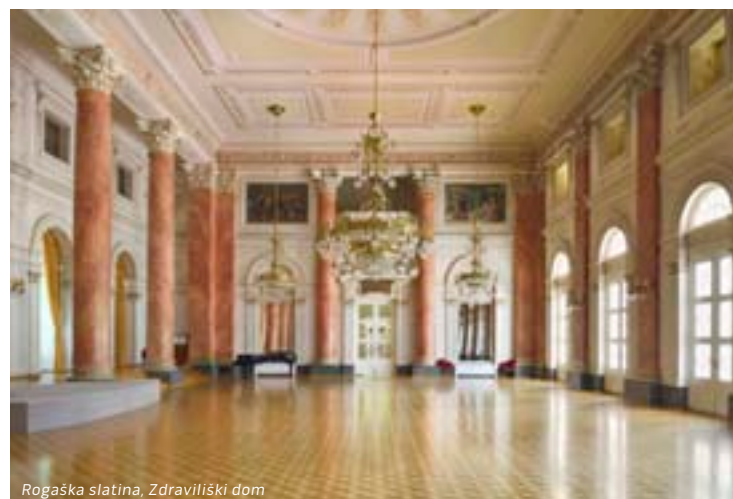
avtorja: IGOR SAPAČ, FRANCI LAZARINI

Knjiga Arhitektura 19. stoletja na Slovenskem predstavlja na polju arhitekturne zgodovine temeljni in plodovit prispevek k spoznavanju enega od ključnih trenutkov arhitekturne in kulturne modernizacije slovenskega prostora. Z realizacijo ogromnega števila industrijskih kompleksov, prometnih infrastruktur, vojaških objektov, javnih in stanovanjskih arhitektur, zdravilišč, zaporov, predstavlja 19. stoletje obdobje, v katerem je, kot navaja eden od avtorjev v predgovoru, "nastalo toliko gradenj kot nikdar dotlej", in v katerem se je ustvarjala sodobna podoba mest, podeželja in slovenske urbane kulture na splošno. S tem monumentalnim znanstvenim delom avtorja Igor Sapač in Franci Lazarini zapolnjujeta praznino v zgodovinopisju in v poznavanju fizičnih in prostorskih značilnosti tega delno pozabljenega in "prezrtega" stoletja.

Knjiga je rezultat dolgoletnega raziskovalnega dela, ki se je izvajalo v številnih arhivih. Izdana je kot katalog istoimenske razstave iz leta 2014, ki je bila na ogled v prostorih MAO (Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Ljubljana). Sestavljena je iz dveh segmentov, ki obravnavata subjekt z dvema analitično in metodološko različnima pristopoma: prvi obravnava zgodovinski in tematski razvoj različnih stavbnih tipologij in teoretičnih tematik arhitekture 19. stoletja, drugi predstavlja obsežen in izčrpen katalog arhitekturnih in infrastrukturnih stvaritev na območju cele države.

S prezentacijo arhivskega gradiva, z zgodovinsko in sodobno fotografsko dokumentacijo objektov, z izčrpnim bibliografskim aparatom, z detajlno historizacijo, knjiga predstavlja v prijetni grafični obliki, če citiramo besede recenzenta dr. Damjana Prelovška, "dolgo pričakovano delo, kakršnih v humanistični znanosti dandanes skoraj nismo več vajeni".

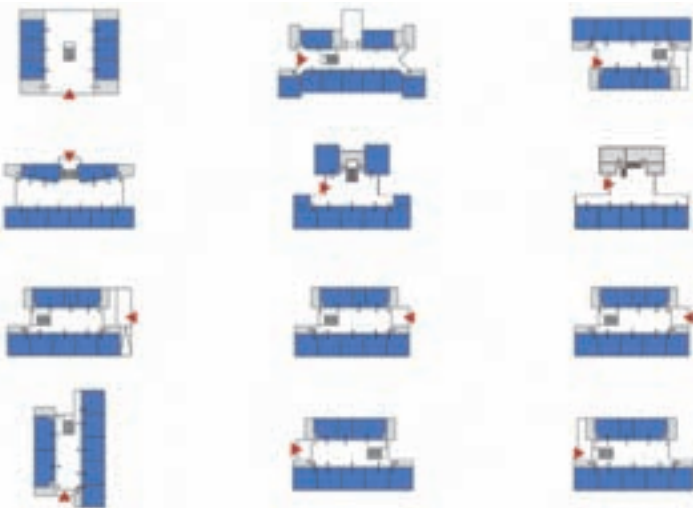
Študentsko Plečnikovo priznanje

En sam velik, svetel, uporaben prostor

Brezkoridorne šole Emila Navinška_razstava in pilotna raziskava na primeru 14 šol v Ljubljani

študenti: EVA ERŽEN, SARA HAFNER, MATIC JONTEZ, DARJA JOSIĆ, TADEJ KAVČIČ, TADEJ URH, HELENA VOZLIČ

mentor: doc. MITJA ZORC

Arhitektka Emila Navinška ni potrebno posebej predstavljati arhitekturni javnosti. Analitičen racionalen projektantski pristop je rezultiral v teoretičnem delu, ki ga je izdal leta 1969 z naslovom *The Revolutionary new corridor – free systems in architecture*. Z razvojem sodobnih oblik poučevanja, ki prestopajo okvir klasičnih učilnic, je brezkoridorna zasnova šol Emila Navinška vedno aktualna.

V letu 2015 je skupina študentov v okviru seminarja doc. Mitje Zorca na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani opravila pilotno raziskavo štirinajstih šol Emila Navinška v Ljubljani. S pomočjo analize obsežnega arhivskega gradiva (arhivi šol, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Šolski muzej Slovenije, Geodetska uprava Ljubljana), s proučevanjem in vrednotenjem obstoječega stanja šol ter zgodovinske sprememb, študijem literature in izbranih referenčnih primerov so:

- predstavili povezavo med teoretskimi načeli brezkoridorne zasnove šol in variantami dejanske izvedbe;
- prepoznali in opredelili ključne elemente in načela sistemskega načrtovanja brezkoridornih šol Emila Navinška;
- umestili brezkoridorno zasnovo Emila Navinška v mednarodni kontekst razvoja šolske arhitekture ter izpostavili njeno aktualnost in inovativnost;
- predstavili primere izvornih zasnov šol ter dokumentirali in predstavili obstoječe stanje objektov;
- preučili in vrednotili posege v izvorno zasnovo;
- opredelili ključne elemente zasnove, ki jih je potrebno izpostavljati, varovati in ohranjati v prihodnje;
- zasnovali projektne rešitve za prenovo in posodobitev objektov oz. ključnih elementov zasnove.

Arhitektura je oblikovanje prostora. Odločitev za „en sam svetel prostor“ je skoraj filozofska ali pa vsaj krepko moralna in razumljiva, saj je nastajala v temnem, a vseeno optimističnem obdobju prejšnjega stoletja zazrtem v svetlo prihodnost skupnosti.

Povezujejo se teorija, nastala tradicija in praksa oblikovanja šolskih prostorov v Sloveniji, ki se preko Navinškovih teoremov zaznajo kot svetla, odprta in praktična celota, še zmeraj spodbudna tudi za prihodnost, kot vzor. Z naslonitvijo na Navinškovo teorijo nastane nov miselni vzorec pri organizaciji tlorisa, ki ponuja izvrstne rezultate in potencialni prostor.

Študentska naloga hkrati opozarja na problem devastacije in reševanja arhitekturnih kvalitete ob energetskih sanacijah, ki so in bodo čedalje bolj prisotne in posebej škodljive ob improviziranem in nestrokovnem pristopu in najbolj boleče na najkvalitetnejših objektih.

Nalogo, poleg analitičnega dela, zasnove in študij, odlikuje tudi enovitost, visok nivo prikazov ter izvrstno izdelani prostorski modeli, ki še bolj prepričljivo in dodatno utemeljujejo predlog za priznanje.

Nominacije

Nominacija za Plečnikovo priznanje
Prenova Minoritske cerkve v Mariboru

avtorji: JURIJ KOBE, TANJA PAVLIN, URŠA PODLIPNIK, MAJA KOVAČIČ, PETER PLANTAN

Minoritska cerkev v Mariboru sodi med cerkvena poslopja, ki so namenjena profani rabi.

Na Slovenskem so najmanj štiri desakralizirane cerkve, gotski cerkvi v Pleterjah in v Kostanjevici na Krki, Dominikanski samostan na Ptuj in Minoritska cerkev v Mariboru podobnega volumna, z enako usodo. Ravno na teh štirih cerkvah je zanimivo primerjati konservatorsko delo kot postopen vstop bolj radikalne arhitekturne emancipacije, ki kulminira v prenovi ptujске cerkve. Ustvarjena je nova tipologija javnega prireditvenega prostora. Vidno je, da se pri prenovah sakralnih in pomembnih zgodovinskih objektov čedalje bolj zlivajo pogledi konservatorjev in arhitektov. Moderen pristop enakovredno vstopa v objekt kulturne dediščine.

Tradicija Plečnikove šole se preko vzornih prenov Toneta Bitenca prenaša na sodobne arhitekturne biroje, pri prenovi Minoritske cerkve v Mariboru na pisarno Atelierarhitekti, ki je podpisana pod arhitekturni del projekta. Zahtevne gradbene konstrukcije je obdelal Franc Žugel, u.d.i.g. Konservatorska, varstvena in arheološka dela je izvedla območna enota ZVKD Maribor.

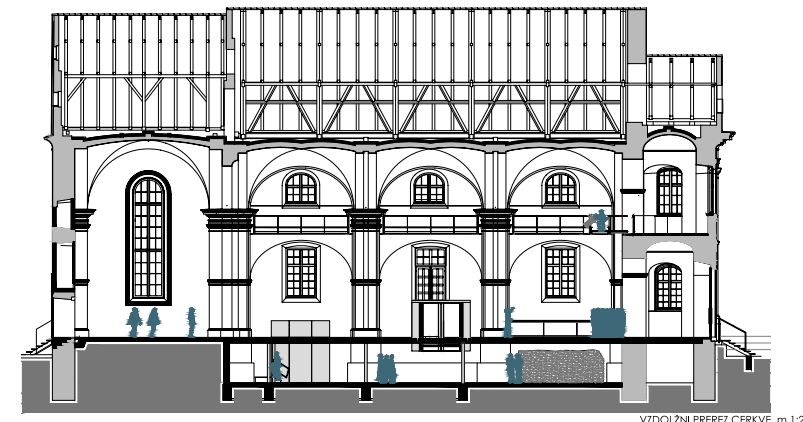
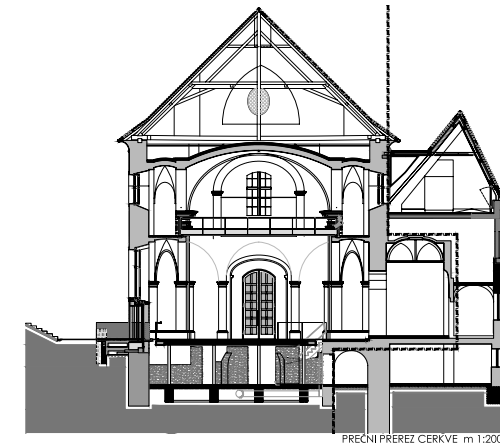
S prenavo Minoritske cerkve se na novo prebudijo zgodovinske plasti minulega časa. Skrbno so restavrirane in prezentirane. Armiranobetonska plošča je nevsiljivo položena nad prezentirano historično substanco in lebdi v vmesnem prostoru na nivoju nekdanjega tlaka tako, da se prostor še vedno občuti v baročni preobrazbi. Prevlečena je z marmetami italijanskega marmorja in skrbno izvedena. Vsak novodoben detajl ima natančno določeno funkcijo. Instalacije so zamrežene in skrite, okna izrabljena za absorberje. Vse ureditve so vzorne in dilatirane od osnovne mase zidu.

Izstopa prezentacija nekdanjega severnega vhoda. Ob izhodu iz zunanosti obiskovalca presenetijo zvezdasto razpršene talne substrukcije kontaforjev na vzhodni strani nekdanje gotske cerkve in sedanjí vhod. Zamenjava nakazuje na vihravo zgodovino stavbnega telesa.

Prenova Minoritske cerkve je vzor, kako lahko s skrbnim, zadržanim in mojstrskim arhitekturnim

posegom obdržimo tako funkcijo kot nekdanjo lepoto in hkrati poudarimo bistvo kompleksne arhitekture.

Cerkev se naslanja na s Plečnikovo nagrado nagrajeno Lutkovno gledališče in je del enotnega kompleksa. Z nominacijo za Plečnikovo medaljo zopet opozarjamo na odlično arhitekturo, ki ji dolgotrajna izvedba ni okrnila svežine.

Nominacija za Plečnikovo priznanje
Ureditve Brega in Novega trga v Ljubljani

avtorja: VESNA VOZLIČ KOŠIR, MATEJ VOZLIČ

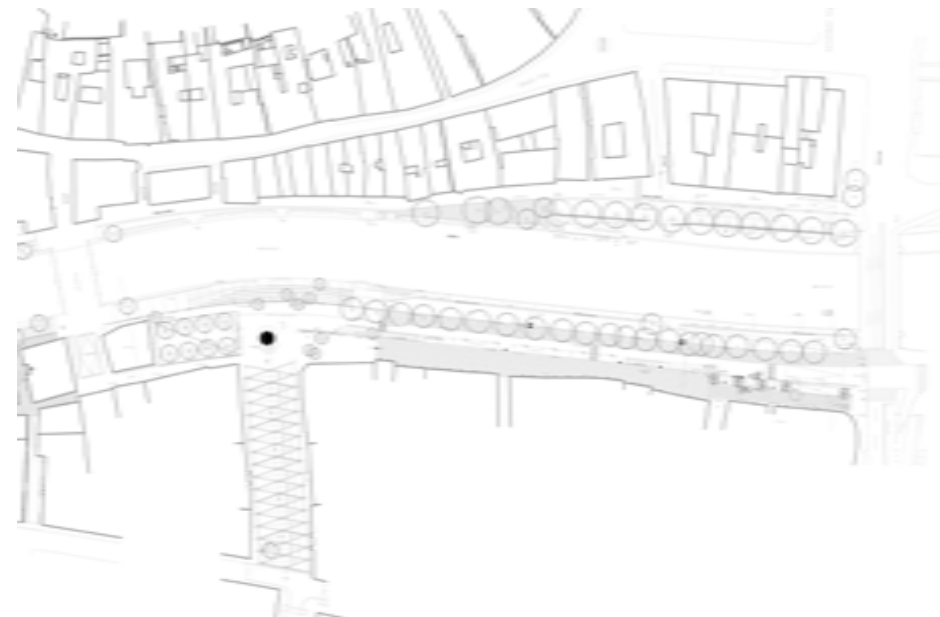
Ureditve nabrežij Ljubljane predstavljajo najbolj uspešne projekte Ljubljane, ki ji že pridajajo znak posebne razpoznavnosti v Evropi. Pravzaprav je bila ureditev Cankarjevega nabrežja začetek uspešne prenove in izboljšav javnega prostora v historičnem delu mesta, kar se je in se še uspešno nadaljuje po logičnih prepoznavnih segmentih tega mestnega obrečnega prostora in z dobro oblikovano parterno arhitekturo bistveno prispeva h kakovostni preobrazbi starega dela mesta.

Projekt ureditve nabrežja Brega in Novega trga je tako en, vendar novi člen v tej verigi ureditev, kjer sta avtorja skušala vnesti v oblikovanje nove, močnejše elemente, ki ju identificirajo. Prav težnja po drugačnem oblikovanju in uporabi sodobnejših gradiv (npr. parтерна in mobilna oprema, vzorci in dimenzije novih tlakov), ustvarjajo sebi lastno izraznost tega dela obrežja reke, a še zmeraj v okvirih skupnih izhodišč celokupne prenove, kar je dobrodošla arhitekturna raznolikost.

Ureditev obravnava dvoje med seboj povezanih mestnih prostorov: Novi trg ima podolgovato obliko in se z naklonom odpira proti Ljubljani in se na skrbno oblikovani način razlije na nabrežja Brega z razprtim pogledom na staro mesto. Trg se deloma zaključuje z obnovljenim in povečanim vodnjakom, ki poveže oba mestna prostora. Pri tlakovanju trga so uporabili večje vzorce, sestavljene iz diagonalnih črt kamnitih plošč. Vzorec je po velikosti skladen z merilom trga in okoliških zgradb ter uspešno razbije monotonijo vijugastega tlaka iz granitnih kock. Pri oblikovanju nabrežja avtorja s pomočjo teras-stopnic in rampe skušata približati reko Ljubljanico obiskovalcem. Ta poteza približevanja vodi se nato nadaljuje vzdolž brežine do Cojzove ceste, kamor se priključi z rampo. Na ta način skušata premostiti veliko oddaljenost sprehajalcev od vodne

gladine, podobno, kot je to skušal doseči Plečnik na nekaterih svojih projektih ob Ljubljani.

Kot kvalitetne arhitekturne dele projekta bi izpostavili predvsem detajle tlakov, ki kljub prevladujoči sivi barvi granita z raznolikostjo oblik ustvarjajo zanimive vzorce, ter ureditev Novega trga, ki je oblikovana brezčasno. Posebej gre pohvaliti senzibilnost ustvarjalcev, ki se zrcali v arhitekturnem detajlu stopnišč, ramp za pešce in terasnih sedišč-klopov idr., kar izhaja iz znanja o potrebah sprehajalcev in občutenja za njihovo uporabo na tako edinstveni legi. Včasih se na ta segment koncipiranja v sodobni arhitekturi pozablja.

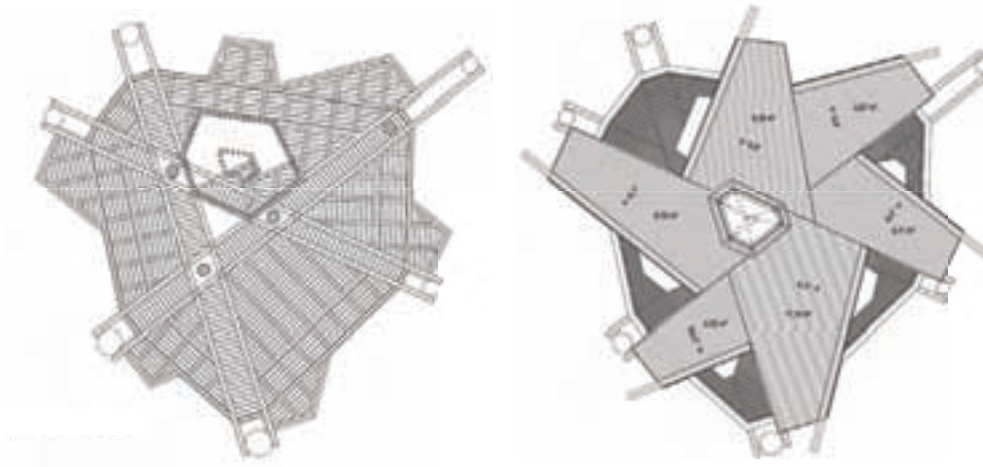
Nominacija za Plečnikovo priznanje
Drevesna opazovalnica v Mestnem gozdu Celje

avtorja: ALEKSANDER S. OSTAN, NATAŠA PAVLIN

Drevesna opazovalnica v Mestnem gozdu Celje je rezultat inovativnosti konstrukcijske zasnove, ki izkorišča naravne danosti mikrolokacije, v katero je umeščena. Skrita med visokodebelno drevnino na območju Anskega vrha, izkorišča pozicijo šestih dreves, ki narekujejo kompozicijsko zasnovo opazovalnice.

Zasnovi sledi konstrukcijska razmestitev prečnih nosilcev v parih z osrednjimi nosilnimi stebri na njihovih stičiščih v obliki trikotnika. Leseni nosilci objemajo drevo z obeh strani, v samo drevo pa so fiksirani s posebno TAB-tehnologijo, ki drevo le minimalno poškoduje. Nosilna konstrukcija definira obliko pohodne ploščadi, ki pa zaradi natančnega prilagajanja značilnostim mikrolokacije potrebuje razvoj edinstvenega oblikovalskega slovarja, po meri narejene jeklene spoje, unikatno konstrukcijsko gradivo in po meri narejeno pohištvo. Do opazovalnice na višini šestih metrov vodijo dvakrat zavite stopnice, zastrte znotraj ovalnega lamelnega stolpa.

Arhitekturno likovna kompozicija opazovalnice izvira iz odnosa med konstrukcijsko logiko nalaganja nosilnih elementov ter strukturne členitve uporabnih površin objekta v abstrahirani izpeljanki šestokotnika. Temu sledi tudi strešna zasnova objekta ter notranja členitev prostorov na šest volumnov. Vsak izmed krakov je usmerjen proti drugemu parkovnemu motivu. Štirje se proti zunanosti ožijo in so na koncih zastekljeni. Iz njih je možen dostop na manjše zunanje terase, ki se nahajajo med kraki hiške. Preostala dva sta namenjena mini kuhinji in shrambi. Centralni prostor opazovalnice predstavlja stičišče šestih volumnov in je namenjen družabnim dogodkom.

Opazovalnica je v celoti izvedena iz lesa iglavcev duglazije z obravnavanega območja.

Sklad arhitekta Jožeta Plečnika
Karlovska 3, 1000 Ljubljana

- UPRAVNI ODBOR SKLADA:
1. izr. prof. Miha Dešman, u.d.i.a., predsednik UO
 2. prof. mag. Peter Gabrijelčič, u.d.i.a., FA
 3. prof. Marjan Ocvirk, u.d.i.a., Odbor
 4. mag. Miran Gajšek, u.d.i.a., MOL OUP
 5. dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a., BF
 6. Andrej Hrausky, u.d.i.a., DAL
 7. mag. Andrej Goljar, u.d.i.a., ZAPS
 8. Barbara Radovan, u.d.i.a., MOP
 9. Nada Zoran, um. zg., MK
 10. dr. Breda Mihelič, um. zg., UIRS
 11. prof. dr. Ana Kučan, u.d.i.k.a., BF

SKUPŠČINA SKLADA: Predsednik skupščine sklada: Zoran Jankovič, župan Mestne občine Ljubljana

1. AMBIENT, Miha Kerin, u.d.i.a.
2. URBANISTIČNI INŠTITUT RS, dr. Breda Mihelič, um. zg.
3. BIOTEHNIŠKA FAKULTETA, dr. Davorin Gazvoda, u.d.i.k.a.
4. LUZ, Ferdo Jordan, u.d.i.a.
5. MO MARIBOR
6. SAZU, prof. dr. Fedja Košir, u.d.i.a.
7. MOL – oddelek za kulturo, Jerneja Batič, um. zg.
8. MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR, Barbara Radovan, u.d.i.a.
9. MINISTRSTVO ZA KULTURO, Nada Zoran, um. zg.
10. DESSA, Andrej Hrausky, u.d.i.a.
11. ZAPS, mag. Andrej Goljar, u.d.i.a.
12. FAKULTETA ZA ARHITEKTURO, prof. mag. Peter Gabrijelčič, u.d.i.a.
13. DRUŠTVO ARHITEKTOV LJUBLJANE
14. DRUŠTVO KRAJINSKIH ARHITEKTOV SLOVENIJE
15. DRUŠTVO OBLIKOVALCEV SLOVENIJE
16. RIKO d.o.o Ljubljana, Janez Škrabec, Polona Lovšin
17. ARCADIA SVETILA d.o.o., Silvo Kačar, Matjaž Mavsar
18. OBČINA DOMŽALE, Toni Dragan, župan, Zoran Vitorovič, u.d.i.a.
19. WIENERBERGER OPEKARNA ORMOŽ d.d., Irena Hošpel
20. OBČINA VITANJE, mag. Srečko Fijavž
21. UM, FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO, PROMETNO INŽENIRSTVO IN ARHITEKTURO, prof. dr. Metka Sitar
22. MO PTUJ, Miran Senčar, župan
23. ACO d.o.o., Ferdo Možič